

Zrno kakor kokošje jajce.

(Spisal grof Leo Tolstoj; z ruskega preložil J. Barlè.)

troci našli so v jarku stvarco kakor kokošje jajce, z grabenčkom po sredi, podobno zrnu. Pri otrocih videl je stvarco popotnik, kupil jo od njih za peták (denár od pet kopejk), odnesel jo v mesto in prodal carju za redkost. Car pozval je modrijane in jim zapovedal, da mu povedó, kakšna je ta stvarca, je li to jajce, ali je zrno. Mislili so, mislili modrijani — ali niso mogli odgovoriti. Ležala je stvarca na oknu, prišla je kokoš, začela kljuvati — prekljuvala je kožo; vsi so videli, da je zrno. Prišli so modrijani in rekli carju: „Ta stvarca je rženo zrno.“

Začudil se je car in zapovedal, da mu povedó, kje in kedáj je to zrno rodilo. Mislili so, mislili modrijani, iskali po knjigah — ničesar niso našli. Prišli so k carju in mu rekli: „Ne moremo odgovoriti. V naših knjigah se nikjer ničesar ne piše, poprašati moramo kmete, morda je kateri od starcev slišal, kedáj in kje so tako zrno sejali.“

Poslal je car po starčka kmeta in zapovedal, da ga k njemu privedó. Našli so starčka kmeta in ga pripeljali k carju. Prišel je starček star, škrbast, komaj je prilezel ob dveh palicah.

Pokazal mu je car zrno, ali starček ni več niti dobro videl, nekoliko ga je razgledal, nekoliko z rokama pretipal. Car ga je počel izpraševati: „Ne veš li kumek, kje je tako zrno rastlo? Mogoče, da si ti sam na svojem polji tako zrno sejal? Ali si pa kupoval tako zrno?“

Starček bil je glub, komaj — komaj je zaslišal, komaj — komaj je razumel besede carjeve. In odgovoril je carju: „Nè, tako zrno ni sejač na svojem polji sejal, želec ga ni žel, kupec ga ni kupoval. Ko smo kupovali žito, bilo je ravno tako drobno, kakor danes. Vender — govoril je — poprašal bodem svojega očeta — mogoče, da je on slišal, kje je tako zrno rodilo.“ —

Poslal je car po starčevega očeta in zapovedal, da ga pripeljejo k njemu. —

Našli so tudi starčevega očeta in ga pripeljali k carju. Prišel je sivi starček, opiraje se ob jedno palico. Car pokazal mu je zrno. Starček je dobro videl in zrno pozorno pregledal. Car ga je začel izpraševati: „Ne veš li, strijček, kje je tako zrno rodilo? Mogoče, da si ti sam na svojem polji tako žito sejal? Ali so pa v tvojem veku kje kupovali tako zrno?“

Starček je dobro slišal in razumel carja bolje od sina. — „Nè, tako zrno ni sejač na svojem polji sejal, želec ga ni žel, a kupec ga ni kupoval, ker v mojem veku še denarjev ni bilo. Vsi so se ob svojem kruhu hranili, a v sili — drug drugemu delili. Ne vem, kje je tako zrno rodilo. Naše žito bilo je sicer debeleje in rodneje, vender takega nisem še videl. Čul sem pa od svojega očeta — tačas rodilo je žito še bolje od našega — da je bilo debeleje in rodneje. Treba bi bilo njega poprašati.“ —

Poslal je car po starčevega očeta. Našli so tudi njega in ga pripeljali k carju. Prišel je starček k carju brez palice, prišel je lahko, oči imel je svetlejše, a glas razumljivejši. Car pokazal je dedeku zrno. Pogledal ga je dedek, obrnil ga sem,

obrnil tjà. — „Dolgo — govoril je — nisem videl starega žita!“ — Zagriznil ga je malo in veselo vzkliknil:

— Dà, dà, to je pravo, baš óno! —

— Povej mi dedek, kje in kdaj je tako zrno rodilo? Mogoče, da si sam na svojem polji tako zrno sejal? Mogoče, da si ga pa takrat kje od ljudij kupoval? —

In odgovoril je starček: „Tako žito je takrat v mojem veku vedno rodilo. S takim žitom sem sebe in svojece hranil, tako žito sem sejal, tako žito žel, tako žito mlatil.“ —

A car ga je poprašal: „Povej mi no dedek, si li ti tako žito kupoval, ali si ga pa na svojem polji sejal?“

Nasméhnil se je dedek: „V mojem veku — govoril je — ni mogel nihče si takega greha izmisliti, da bi žito kupoval in prodajal. Za denarje ni se ni znalo, a žita imel je vsakdo po volji.“ —

Car ga je pa poprašal: „Pa povej mi vender dedek, kje si tako žito sejal in kje je bilo tvoje polje?“

A dedek mu je odgovoril: „Moje polje bila je — zemlja božja. Kjer sem izoral — tam mi je bilo polje. Zemlja bila je vsch, nobeden je ni nazival svojo. Svojim zvali smo samó trud.“

„Pa odgovori mi,“ dejal je car „še na dve vprašanji. Prvo: kako to, da je popreje tako zrno rodilo, — drugo: zakaj je tvoj vnuk prilezel ob dveh palicah, tvoj sin ob jednej; a ti, evo, prišel si povse lahko, tvoje oči so svetlejše, zobjé močnejši, a glas jasen in prikupljívejši? Kako je vender to, povej mi dedek?“

In odgovoril je starček: „To je zató, ker so ljudjé prenehali od svojega truda živeti — a počeli po tujem hrepeneti. Nekdaj niso takó živeli; nekdanj živeli so po božjej postavi: na svojem so gospodarili, a s ptujim se niso okoriščevali.

Lastovke.

„Mrzel veter tebe žene
Drobna ptičica od nas,
Ki iz lipice zelene
Si mí pela krátek čas.“
(Orožen.)

Zadnje poljske pridelke dovaževali so domóv. Vreme je bilo oblačno in otožno, povsod si videl, da ni več daleč do zime. Veter je pihal, a porumenélo listje padalo je tiho, tiho na zemljo. List za listom je padal . . . vzpomladi lepo zelen, svež, zdaj rumen, suh, padel je na zemljo. Pogledal si doli na polje, kako pusto in žalostno je bilo zdaj. Vzpomladi, ko je vetrič preprihaval, zibalo se je zeleno žito kakor morsko valovje, po letu zlatilo je polje rumeno klasje, a zdaj . . . kako jednolično, kako otožno je bilo zdaj. Kamor si pogledal, povsod óno mrtvo rumenílo, katero ti vliva žalost v sreé . . .

Dováževali so tedáj zadnje pridelke s polja domóv. Po zraku letale so brze lastovke, vender ne takó urno, kakor navadno, počasi so letale, saj so tudi one